

Inkeriläiset

LYHYT HISTORIIKKI INKERILÄISEN SUKUNI JA INKERIN KANSAN VAIHEISTA

Olen joutunut tilanteeseen, joka on hyvin laaja ja järkyttävä. Olen tähän mennessä kirjoittanut sukuni vaiheista neljä kirjaa. Mutta puhumassa olen käynyt eri tilaisuuksissa aina ilman etukäteen kirjoitettua tekstiä, sillä olen impulsiivinen ihminen. Nyt kuitenkin ajateltuani tarkemmin asiaa keskusteltuani seuranne sihteerin kera, tulin siihen tulokseen, että yritän kirjoittaa myös jonkinlaisen tekstin aiheesta.

Viittaan yllämainitsemaani sanaan järkyttävä. Järkyttävä siksi, että Inkerin kansan kohtalo on ollut sitä. Suomen suomalaiset voivat ammentaa vapaasti kirkonkirjoista sukujensa taustatietoa. Mutta Inkerin kirkot, jotka ovat olleet siihen aikaan vielä olemassa, kun minä olen syntynyt - ovat hävitetyt. Nyt laajaan Venäjän maahan on perustettu jo neljäkymmentä uutta evankelisluterilaista seurakuntaa sille pienelle kansan rippeelle, joka vielä kantaa sydämessään suomalaisia sukujuuriaan.

Minun omat sukujuuritietoni perustuvat äitini kertomuksiin. Kiitos viisaan äitini, hän kertoi sukumme vaiheista. Onneksi myös itse ymmärsin sodan myllytyksen keskellä karata seitsämän kilometrin päähän pelastamaan valokuva-albumimme, josta nyt myöhemmin on kiteytynyt kirja Pelastunut albumi. Tosin tähän albumi-kirjaan ei ole mahduttu kuin neljäkymmentä valokuvaa. Ja niiden kuvien henkilötarina on Pelastuneesta albumista luettavana. Minun oli hyvin helppo kirjoittaa tästä aiheesta, koska tunsin kuvien tarinan - niin järkyttäviä kuin ne useammat ovatkin. Silti olen lukijoiden ja kirja-arvostelijoiden

mielestä onnistunut kirjoittamaan helposti luettavan kirjan.

Äitini on kertonut minulle edesmenneistä vanhemmistaan. Joten tunnen äitini puolelta sukumme vaiheita aina neljänteen polveen saakka. Äitini Liisa Makaran äiti - Varpu Kokkonen omaa sukuaan Lieri, oli naitu Lempaalan seurakunnan Hovinmäen kylästä Kieron kylään Mikko Kokkoselle.

Äitini äidin Varpu Lierin äiti oli Anttilan Susanna. Oma sukuaan Härkönen. Inkerissä taloja nimitettiin aina isännän mukaan. Mitkä ovat olleet Susanna Härkösen isän ja äidin nimet - sitä minä en enää tiedä.

Mutta Varpu Kokkonen, os. Lieri, isän nimi on ollut Matti. Ja hänen vanhin poikansakin on ollut Matti, tai sitten Juhana. Näistä nimistä en ole varma ikäjärjestyksessä. Heidän traagisen kohtalonsa vain tiedän: Eräänä yönä heidät tultiin ja vangittiin. Koko perhe passitettiin kulakkeina Hiipinään Kuolan niemimaalle, jossa siihen aikaan ei ollut ihmisasutusta. Vain vartijoilla oli kyhäty puuparakki. Karkoitettut joutuivat majoilemaan jonkinlaisissa teltoissa. Myöhemmin nämä ahkerat ja tunnolliset ihmiset rakensivat Kuolan niemimaalla Hiipinän kaupungin, joka sai kommunisti Kirovin kuoleman jälkeen muistokseen tämän nimen (tämä samainen kommunisti Kirovkin joutui systeeminsä uhriksi ja tapettiin). Hänen tarinansa ei kuulu sukuumme vaiheisiin muutoin kuin juuri tuon paikan nimen ansiosta.

Useammat sukuni muistakin jäsenistä, myös isän puolelta, joutuivat karkoitetuksi juuri Hiipinään, eli myöhemmin Kirovskiin. Samaiseen Kirovskiin joutui karkoitetuksi niin moni inkerinsuomalainen.

Pohjois-Inkerin täydellinen hävitys alkoi v. 1936. Kerron tästä kirjassani Pitkä koti-

matka. Mutta ennen täydellistä hävitystä kolmekymmentäluvun alkuvaiheessa isoisäni Mikko Kokkonen - äitini isä - vangittiin ja passitettiin Siperiaan. Samoin hänen poikansa Matti perheineen. Heidät vain tultiin eräänä yönä hakemaan ja he saivat ottaa mukaansa sen verran tavaraa kuin jaksoivat järkytykseltään ymmärtää mukaansa ottaa. Karkoitettujen joukossa oli Matti enoni Maija-vaimo ja heidän silloinen pieni vauvansa, joka kaksiviikkoisella matkalla härkävaunussa kovalla pakkasella kuoli. Myöhemmin Matti-enolleni ja hänen vaimolleen syntyi Siperiassa Paavo Johannes niminen poika, joka nykyisin asuu Niznyi Novgorodissa. Mutta hänen suomalaisuutensa on häneltä riistetty. Hänen isänsä ja äitinsä järkyttävästä kohtalosta voi lukea kirjasta Pelastunut albumi.

Karkoitukset olivat joskus määrävuotisia, mutta entiseen Inkeriin ei ollut paluuta, sillä näiltä karkoitetuilta oli eväätty muutto silloisen Leningradin lähettyville. Sataa kilometriä lähemmäksi ei saanut tulla. Pohjois-Inkeriin ei ollut mitään asiaa, sillä Pohjois-Inkerin kaikki rajapitäjäläiset olivat jo karkoitettu pois joko Siperiaan, Aasiaan, Kuolan niemimaalle, tai Sisä-Venäjälle, jonne meidät oli karkoitettu v. 1936.

Paavo Johannes Kokkonen kantaa nykyään nimeä Pavel Kokkonen. Häneltä on riistetty paitsi vanhemmat, jotka on suurinpiirtein tavalla tai toisella tapetut, niin myös hänen toinen nimensä Johannes ja sukunimestä yksi k. Paavosta on ollut helppo muodostaa Pavel, joka on venäläinen versio Paavosta. Mutta häneltä on viety myös kansallisuus. Kaikkien Inkerinsuomalaisten passissa luki ennenvanhaan fin tai finka, riippuen oliko mies vai nainen. Fin ja finka tarkoittavat kansallisuudeltaan suomalainen.

Paavon veli Arne, joka on myös kasvanut orpokodissa kuten vanhempi veljensäkin, on saanut kasteessa nimekseen Arne Mikkeli Kokkonen. Hän on saanut pitää koko nimensä ja kansallisuutensaakin. Passissa merkintä kansallisuuden kohdalla on suomalainen. Tosin tältä suomalaiselta on on saanut pitää koko nimensä ja kansallisuutensaakin. Passissa merkintä kansallisuuden kohdalla on suomalainen. Tosin tältä suomalaiselta on riistetty Aarnesta pois yksi a. Ja Mikkelistä

on tehty ensimmäinen nimi ja väännetty venäläiseksi Mihailiksi.

Olen kirjeenvaihdossa tämän Mihailin kanssa. Olen kertonut, että hänellä palumuuttajana olisi oikeus tulla Suomeen. Mutta hän on vastannut, että hän tyytyy elämäänsä Venäjällä. Kunpa olisi aina katto pään päällä ja pala leipää. Hänet on kasvatettu lastenkodissa venäläiseksi. Hän ei osaa sanaakaan suomea. Kuten ei osaa Paavo-veljensäkkään.

Äitini ainoan siskon Maria Lipiäisen tarina on yhtä traaginen. Ellei traagisempikin. Kirjassani Pitkä kotimatka kuvaan hänen tarinansa. Samoin Pelastuneessa albumissa kuvien kanssa.

Äitini pelasti sisarensa yhden pojan karkoituspaijalta. Arne Mikkeli Lipiäisen, joka on nykyisin edesmennyt. Mutta hän ehti Suomessa saada paljon aikaan. Hän kirjoitti hienoja runoja, maalasi kauniita tauluja ja kirjoitti artikkeleita. Ja oli SOK:n Vaajakosken pääkonttorin pääkustannuslaskija. Arne Lipiäiseltä jäi jälkeen tytär.

Mutta Aarnen veljen Arvon kohtalo on niin järkyttävä, ettei se ole sopinut vielä yhteenkään edellä mainittuun neljään kirjaan, sillä kirjojen tapahtuma-aikoina emme tietäneet hänen kauheasta kohtalostaan mitään. Hänet äitini oli pakko jättää silloin, kun kävi haudattamassa sisarensa Sisä-Venäjällä. Vain narraamalla äitini sai pojan jäämään ventovieraitten keskelle vierasta kieltä puhuvien ihmisten joukkoon. Arvo Johannes Lipiäinen kasvoi myöhempien tietojemme mukaan aikuisikään. Hän on joko hukuttautunut - tai pudonnut kaivoon. Hänellä oli lapsihalvaus pienenä.

Missä on tämä kaivokalmisto, joka on Arvo Lipiäisen hauta, emme tiedä. Emmekä tiedä lukemattomien omaistemme viimeistä leposijaa. Lempaalan seurakunta, joka oli perustettu jo v 1611, jo ennen kuin Ruotsin kuningas Kustaa II oli virallisesti v. 1615 juhlinut Inkerinmaan valloitusta. Lempaalan seurakunnassa oli 86 suomalaista kylää. Vuonna 1917 Lempaalan seurakuntaan kuului 8.183 henkeä. Missä he nyt kaikki ovat, emme tiedä.

Tiedämme, että Pohjois-Inkeri on aikoinaan kuulunut Äyräpään kihlakuntaan. Siitä nimitys äyrämoiset. Osa inkeriläisistä on savakoita. He ovat todennäköisesti lähtöisin Savosta. Olivathan Inkerin maat viljavia,

joissa ei halla vierailut. Tosin on Inkerissä ollut suotakin. Jäänteinä suon muistosta on keskella Pietaria virtaava Neva-joki. Perustihan Pietari-Suuri nimikkokaupunkinsa keskelle inkerinmaata.

Tekstissä mainitut kylät karttakuvan yläosassa

Isäni Juhana Makara syntyi myös Lempäälässä Varsalan kylässä, joka on minunkin syntymäpaikkani. Siellä oli kotitaloni, joka oli myöhemmin saanut isäni etunimen väännöksen myötä nimen Junttila.

Isäni isän nimi oli Samuli. Samuli Makara oli mennyt avioon Aune Veijalaisen kanssa Saaren kylästä. Aune Veijalaisen vanhemmista en sen enempää tiedä.

Mutta Isäni isän Samuli Makaran isän nimi on ollut Taavetti ja taloa on kutsuttu Vars-Taavetiksi. Vars-Taavetti on nainut Eeva

Sappisen Sakkolasta. Hän on ollut niin kutsuttu Suomen alamainen. Eevalla, inkeriläisittäin Ievalla on ollut yksi sukulaistalo Kuivaisilla, joka muodostui Neuvostovallan aikana Lempäalan seurakunnan keskuspaikaksi. Koska Lempäalan kirkko suljettiin v. 1932 ja myös kirkonkirjat ovat kadonneet seurakuntalaisilta tietämättömiin.

Samuli ja Aune Makaralla on ollut seitsemän lasta. Isäni on perheensä kanssa monen mutkan jälkeen päässyt Suomeen v. 1943, jolloin 63 tuhatta inkerinsuomalaista tuotiin sota-aikana Suomeen. Nämä inkeriläiset ovat Etelä-Inkeristä kuin myös Viron rajalta Länsi-Inkeristä. Nämä seudut ovat saksalaisten vallan alle joutunutta Inkeriä v. 1941. Saksalaisten rintaman alettua murenemaan, suomalaiset saivat saksalaisten luvalla tuoda inkeriläiset Suomeen.

Sodan päätyttyä 55 tuhatta inkeriläistä vietiin tai lähti vapaaehtoisesti Neuvostoliittoon. Näistä tapahtumista kerron Suomi näkyy kirjassani. Kahdeksantuhatta inkeriläistä jäi Suomeen, joista noin puolet pakeni välittömästi Ruotsiin.

Niille inkeriläisille, jotka sota-aikana jäivät Neuvostoliittoon Inkerin puolelle kävi kuten meille kävi jo v. 1936 - heidät karkoitettiin joko Siperiaan, Aasiaan tai mualle laajaa Venäjää.

Nyt suuressa Venäjän-maassa asuu inkeriläisiä siellä täällä kaikkialla. Sillä Viron tultua liitetyksi Neuvostoliittoon neljäkymmentätuhatta inkeriläistä pakeni karkoituspaikoiltaan Viroon. Asian tultua ilmi, Neuvostoliiton viranomaiset määräisivät välittömästi näiden ihmisten karkoituksen Virosta takaisin karkoituspaikoilleen. Kaksikymmentätuhatta inkeriläistä palasi. Osa heistä pääsi Itäkarjalaan metsätöihin.

Tällaisia Petroskoista nyt Suomeen tulleita paluumuuttajia, joita on tällä hetkellä Suomessa noin viisitoistatuhatta, on myös isäni kaksi nuorinta sisarta Lyyti Paavilainen ja Aino Lamberg tyttarineen. Inkeriläiset ovat levittäytyneitä nykyään eniten synnyinseudelleen Inkeriin Venäjällä, sikäli kun ovat kyenneet. Mikäli eivät ole päässeet paluumuuttajina Suomeen.

Inkeriläisiä asuu myös Amerikassa, Kanadassa, Ruotsissa, Virossa, Latviassa, Liettuassa ja Jumala tietää missä. Ennen sotaa v. 1917 vallankumouksen aikoina inkerinsuo-

malaisia oli 160 tuhatta. Ja inkerikkoja kaksikymmentätuhatta. Inkerikot ovat Inkerimaan alkuperäisiä asukkaita. Heidän murteensa on karjalais-suomalais-venäläiseseokista. He ovat uskonnoltaan ortodokseja. Inkerikot ovat asuneet Suomenlahden etelärannikolla jo 1200- luvulla. Nykyisin heitä on jäljellä vajaa tuhat.

Vatjalaisia tiedetään asuneen Inkerimaalla jo v. 1000. Heitä on jäljellä vajaat kymmenen henkilöä.

Tällainen on lyhykäisyydessään sukuni- ja inkeriläisten historia. Mutta aiheet ja toivotavasti myös kirjojen teko eivät lopu tähän. □

